

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

27. november 2020

NED AV SCENEN, UT PÅ GØLVET

Innspill til strategi for folkemusikk og folkedans fra Barnelaget

Vi viser til departementets brev av 3. juli, Informasjon om strategi for folkemusikk og folkedans, ref. 20/605-6.

Barnelaget i Oslo er et lokallag i Noregs Ungdomslag. Vi er et foreldredrevet lag som har et ukentlig folkedans-tilbud for barn mellom tre og femten år. Våre danseledere er blant de fremste i landet, og vi har knytta til oss folkemusikkstudenter fra Norges musikkhøgskole som faste spellemenn. Vi er med i fylkeslaget Bygdelagssamskipnaden, som gjennom god økonomisk støtte gir oss mulighet til å ha tre alderspartier i velegna lokaler i Oslo sentrum, samtidig som vi kan holde deltakeravgifta på et rimelig nivå.

Barnelaget har store forventninger til den varsla strategien, og ser den som første skritt i en større nasjonal satsing. En departemental strategi er i seg sjøl et viktig politisk signal, og vil kunne være startskuddet i en langsiktig prosess for å samle og løfte fram feltet.

Oppsummering av innspillet, jf. problemstillingene fra departementet

«Hvordan kan politikk og forvaltning innenfor folkemusikk og folkedans best ivareta de tradisjonelle uttrykkene og samtidig stimulere mangfold og fornyelse?»

- Virke til at folkemusikk og folkedans i løpet av neste generasjon blir ei folkerørsle i Norge på linje med korps og kor.
- Feire alle offisielle nasjonale høytider og markeringer med massemonstring av folkemusikk og folkedans.
- Konsekvent omtale og behandle folkemusikk og folkedans som ett samla felt.
- Angi statens ansvar og oppgaver i klartekst i statsbudsjettet.
- La staten ta et overordna ansvar for å sette i gang, drive fram og få evaluert samarbeidsprosesser og fellesprosjekt mellom aktørene på feltet.
- Stille opp klare nasjonale mål som gir felles retning for det videre arbeidet.
- Få en handlekraftig folkemusikk- og -danseallianse der statlige og kommunale myndigheter, offentlige tjenester, akademier, frivillige organisasjoner, stiftelser og private kulturforetak samordner sine tiltak.
- Ta vare på særpreget ved den norske folkemusikken og folkedansen, bruke det til å *aktivere* tradisjonene og *aktivisere* folket.
- La folkemusikken og folkedansen få vokse seg sterk på egne premisser framfor å la den smelte sammen med andre sjangre og populærkulturelle uttrykk.
- Nytte folkemusikken og folkedansen som alternativ aktivitet og motkraft i et globalisert og kommersialisert kulturliv.
- Få fram at folkemusikken og folkedansen i sin egenart er verdifull og relevant for dagens mangfoldige norske befolkning.
- Sikre at folkemusikken og folkedansen forblir en levende del av det norske kulturmangfoldet, særlig i byene.
- Forene kreftene og organisere oss så vi gjør folkemusikken og folkedansen til et nasjonalt felleseie for alle befolkningsgrupper.
- Legge til rette for fastere samarbeidsformer enn vi har i dag, slik at de frivillige laga skal kunne forholde seg til de profesjonelle utøver- og fagmiljøa over tid.
- Følge opp forenklingsreformen i frivillighetsmeldinga, særlig mht. tilrettelegging av folkemusikk og folkedans for barn.

- Gå gjennom tilskuddsordningene for musikk, dans, barne- og ungdomskultur mv. med tanke på samling og øremerking av statlige midler til folkemusikk og folkedans.
- Utvide tilskuddsordninger som omfatter folkemusikklivet til også å dekke organisert folkedansaktivitet der folkemusikere spiller til dans, enten det er øvinger, stevner eller andre samlinger, og at slik støtte kan gå til danselaga for å gi betalte oppdrag til musikerne.
- Vurdere om statlige tilskudd som går til folkemusikk og folkedans skal bli trukket ut av mer generelle ordninger, og kanaliseres gjennom én nasjonal organisasjon, enten ved delegering av tilskuddsforvaltninga, og/eller ved at organisasjonen og ev. dens regionale ledd står som søker på vegne av et samla felt.
- Gjøre unntak fra alderskrav for NU og Folkorg når det blir søkt støtte til folkemusikk- og -dansetiltak for barn og ungdom gjennom LNU Kultur, i de tilfellene tiltaket er i regi av lokale medlemslag der flertallet av medlemmene er under 30 år.
- Vurdere hvordan offentlige tilskudd på en effektiv måte skal kunne understøtte eller forsterke bidrag til folkemusikk og folkedans fra private gavestiftelser og sponsorer i næringslivet.
- Gjennomføre en områdegjennomgang av folkemusikk- og folkedansfeltet, med samla kartlegging av historikk, finansiering, frivillig arbeid, opplæring, forvaltning, faste arrangement/stevner mv.
- Bruke Prop. 1 S, del III, til å summere opp områdegjennomgangen og følge opp med årlige tilstandsrapporter.
- Utvikle en tverrsektoriell folkemusikk- og folkedanssatsing forankra i KUD, KD, HOD, BFD, UD og SMK.
- Formulere en offentlig folkemusikk- og folkedanspolitikk for stat, fylker og kommuner.
- Medfinansiere folkemusikk- og folkedansrådgivere i kommunene med øremerka statlig bevilgning.
- Trekke frivillig sektor, academia og gavestiftelsene inn i en brei allianse for folkemusikk og folkedans i Norge.
- La Norsk senter for folkemusikk og folkedans stå for den sentrale samordninga av det nasjonale folkemusikk- og folkedansarbeidet, og tilføre senteret ressurser til oppfølging og rullering av strategien, ev. også oppgradere senteret til forvaltningsorgan.

«Hvordan kan det best legges til rette for opplæring og kompetanseheving innenfor folkemusikk og folkedans?»

- La folkemusikken og folkedansen komme inn fra barnsbein av, og bygge ut et rikt folkemusikk- og -danse-tilbud til alle barn her i landet.
- Gi folkemusikken og folkedansen sentral plass i barnekulturmeldinga in 2021.
- Legge systematisk til rette for folkedans og -sang med levende musikk, i barnehage-, skole- og SFO-hverdagen, og skaffe fagfolk til å lede aktiviteten.
- Inspirere skolestrykeorkestra til å spille folkemusikk .
- Arrangere stevner som samler juniorspellemannslag og barnedanselag på tvers av de nasjonale forbunda, med nye grupper barn som ikke har dansa til folkemusikk eller spilt til folkedans før, barn fra kulturskoler og strykeorkestre, barn med minoritetsbakgrunn og andre som fra før ikke har vært med i de etablerte folkemusikk- og folkedansmiljøa.
- Satse på fagutdanning for BÅDE folkedans og folkemusikk.
- Gi danseledere et utdanningsløp og mulighet for yrkesstatus på linje med musikerne.
- Etablere en komplett utdanning i folkedanspedagogikk og danseledelse på bachelornivå.
- Nytte utdanna danseledere og folkemusikere i folkemusikk- og -danseopplæring av lærere og førskolelærere, slik at disse blir i stand til å ta folkedans, folkesang og sangleiker inn i barnas hverdag.
- Bruke profesjonelle dansere til å styrke kurstilbud til frivillige danselederne, ta veiledningsoppdrag i de lokale laga, bistå i repertoarutviklinga osv.
- Legge danselederutdanninga til de institusjonene som i dag driver med folkemusikk.
- Bygge opp et nettverk av kompetansesentre for folkemusikk og folkedans over hele landet.
- Få folkedans inn i folkehelsestrategien, og inn i timetallet for fysisk aktivitet i skolen.

«Hvordan kan det best legges til rette for mest mulig effektiv bevaring og arkivering av relevant materielt og immaterielt innhold fra folkemusikk og folkedansfeltet.»

- I tillegg til den fysiske bevaringa, sørge for at så breie lag som mulig i oppvoksende generasjon får internalisert folkemusikken og folkedansen, og ha den med seg til neste slektsledd.

«Hvordan kan det best legges til rette for forskning, formidling og tilgjengeliggjøring av dette materialet?»

- Føre lokal kulturarv videre ved å la barn og ungdom løfte fram og blåse liv i lokale musikk- og danse-tradisjoner, og sørge for at innsatsen blir dokumentert og gjort tilgjengelig for andre, f.eks. gjennom filmprosjekt.
- Bruke lokale spelemannslag og folkedansgrupper til å levendegjøre og vise fram ubrukt historisk materiale og brutte lokale tradisjoner.
- Reaktivere lokal arv gjennom nært og aktivt samarbeid mellom folkedans- og folkemusikkarkiva, kultur-minneforskerne og de lokale musikk- og danselaga.

«Hvordan kan internasjonalt samarbeid bidra til å styrke folkemusikken og folkedansens posisjon i samfunnet?»

- Gjøre Norge til et foregangsland for tradisjonell folkemusikk og folkedans internasjonalt.
- Samordne det nordiske og internasjonale samarbeidet som foregår i regi av de ulike folkemusikk- og -danse-virksomhetene i dag.
- Etablere ei fast støtteordning til spell- og danselag som vil delta i stevner og i opptre utlandet.
- Få arrangert flere internasjonale stevner her i landet.
- Gjøre folkemusikken og folkedansen tilgjengelig for utenrikstjenesten og omvendt.

Merknader til formålsbeskrivelsen fra departementet

I sin presentasjon av det tillyste strategiarbeidet, skriver departementet at strategien «vil tydeliggjøre statens ansvar og oppgaver på feltet». Vi merker oss med glede at departementet legger opp til å behandle folke-musikken og folkedansen som ETT felt. Strategien må gjennomgående handtere feltet som et integrert hele, og strategidokumentet må ikke deles i hovedkapitler for hhv. folkemusikk og folkedans. Særskilte utfordringer for musikk og for dans bør i størst mulig grad omtales side om side, og skilles fra hverandre på lavest mulige disposisjonsnivå.

Vi ser fram til at departementet tar sikte på å tydeliggjøre statens ansvar og oppgaver. Det står at staten har et særskilt ansvar for å ivareta de tradisjonsbærende kulturuttrykkene fordi dette er en del av vår felles kulturarv. Så langt vi kan lese overordna statlige styringsdokument, framstår ikke folkemusikk og folkedans i dag som noe særskilt statlig ansvars- og oppgaveområde. Vi er glad for at departementet ønsker å gjøre noe med dette.

Folkemusikken og folkedansen blir forvalta av frittstående stiftelser, frivillige organisasjoner, enkelte høyere utdanningsinstitusjoner, museer, fylkesarkiv mv. En liten handfull av disse får tilskudd som er øremerka i statsbudsjettet, men uten at det gis nærmere omtale av føringer eller mål der. Men når statens ansvar og oppgaver først er tydeliggjort i strategien, regner vi med at dette for ettertida også kan bli stående i klartekst i Prop. 1 S. Budsjetta bør i åra som kommer inneholde omtale av organisering og oppfølging, uavhengig av hva som til sjuende og sist måtte fremmes av satsinger og omprioriteringer fra et år til et annet. Sjøl om det vil være behov for finansiell styrking over hele feltet, tar vi det for gitt at strategien ikke vil kunne signalisere framtidige bevilgningsendringer. Vi vil likevel ikke unnlate å nevne tiltak som forutsetter økonomiske prioriteringer på statlig eller kommunalt nivå. Men, uansett budsjettprofilering, bør staten gjennom den nye strategien ta et overordna ansvar for å sette i gang, drive fram og få evaluert samarbeidsprosesser og felles-prosjekt mellom aktørene på feltet. Innspillet vårt vil inneholde forslag om noen slike prosesser.

Et utfordrende punkt er at strategien vil «skissere virkemidler som kan bidra til bedre måloppnåelse». Vi kjenner ikke til at det finnes omforente mål for folkemusikk- og -dansearbeidet på nasjonalt nivå. For at virkemiddelbruken kan drøftes på noen meningsfull måte, må slike mål først bli meisla ut. Vi kommer derfor avslutningsvis til å gi eksempler på strategiske mål vi mener vil kunne være relevante. Vi håper vårt innspill og de andre som kommer inn, til sammen er både tydelige og uttømmende nok til at strategien kan stille opp noen mål som gir felles retning for det videre arbeidet. Måla må være nasjonale, og vil langt på vei måtte nås med virkemiddel som ligger utafor det staten rår over. Strategimåla må derfor være såpass breitt forankra at toneangivende miljøer ser seg tjent med å slutte seg til dem.

Den varsla strategien vil etter vårt syn være første skritt i et større nasjonalt planarbeid. Slikt arbeid bør gjøres av en handlekraftig folkemusikk- og -danseallianse, der statlige og kommunale myndigheter og tjenester,

akademia, frivillige organisasjoner, stiftelser og private kulturforetak er med og samordner sine tiltak. Med unntak av noen enkle strakstiltak, regner vi med at det mest konkrete staten vil kunne komme med i denne fasen, vil være nødvendige mål for en videre planprosess, og rollefordelinga mellom aktørene i en slik prosess. Strategisk sett vil det være viktig nok på dette stadiet.

Det står at strategien «vil ta utgangspunkt i den tradisjonelle folkemusikken og folkedansen, og samtidig berøre hvordan uttrykkene påvirkes av andre sjangre, tiden vi lever i og samfunnets demografiske utvikling». Vi har forståelse for at departementet med dette ønsker å gå åpent ut og signalisere takhøyde for nye ideer og perspektiv. Men når materialet fra innspillsrunden skal bli vurdert og stilt sammen, håper vi fokuset vil være på norsk og samisk folkemusikk og dans. Hvis man skal ta for seg internasjonal dans og verdensmusikk, eller norske folketradisjoner og folkelige kulturaktiviteter utenom dans og musikk, vil strategien kunne ende opp med å ikke ha nytteverdi for noen. Strategien bør derfor allerede i innledninga ha en presis avgrensing av området den dekker, ev. med varsel om behov for separat oppfølging av tema som blir definert ut.

Norsk folkemusikk har de siste femti åra stått i godt samspill både med populærmusikalske sjangre og med den improvisasjonsbaserte kunstmusikken, og dette har vært avgjørende for å rekruttere både publikum og utøvere. Men i samme periode har folkedansaktiviteten gått ned. Dette avspeiler en allmenn trend, der sang og dans har forsvunnet fra hverdagslivet, og langt på vei også fra utelivet. Både innen jazzen og rocken har publikum stoppa opp for å lytte og se i stedet for å være med. Publikum vil heller overvære enn å delta. Voksenungdommen hopper riktignok fortsatt litt opp og ned på rockefestivalene, men sosial dans i større omfang har den siste generasjonen mest foregått til elektronisk dansemusikk med ekstremt lydvolume.

Når de populærkulturelle sjangrene glir over mot kunstmusikk, skjer det en endring av rituala: de stadig mer stillestående tilskuerne blir til et sittende publikum. Dette gjelder også folkemusikken, og noe av den samme tendensen ser vi for folkedansen. Enten den er kunstkoreografert eller kappleikframført, har folkedansen i dag et større publikum utafor scenekanten enn inne på sitt eget dansegølv. Dette reduserer både sosial omgang, fysisk aktivitet og kulturell tilhørighet, og kan bare motvirkes ved at folkedansen og folkemusikken blir gjenreist som levende, aktivitetsbasert og brei folkekultur.

Folkemusikk og folkedans er noe alle kan trenge i vår tid. Vårt utgangspunkt er ikke hvordan folkemusikken og folkedansen skal kunne gli inn i et globalisert og kommersialisert kulturliv, men hvordan den kan overleve og hevde seg som en alternativ motkraft og en sjølstendig ressurs.

Når departementet skriver at strategien vil berøre hvordan uttrykk blir påvirket av samfunnets demografiske utvikling, går vi ut fra at det ikke er snakk om forgubbing av feltet spesielt eller eldrebølgen generelt, men at det er uttrykk for et ønske om å ta for seg forhold som har gjort at folkemusikk- og -danseaktiviteten har tapt appell til breie ungdomsgrupper. Barnelaget ser særlig hvordan dette gjør seg gjeldende i Oslo, der de fleste foreldre og barn ikke lenger har noe forhold til tradisjonen vi representerer. Det er derfor maktpåliggende at strategien får fram at folkemusikken og folkedansen i sin egenart vil være verdifull og relevant for dagens MANGFOLDIGE norske befolkning. Norsk ungdom, både de med minoritets- og majoritetsbakgrunn, trenger ikke norsk folkemusikk og folkedans for å føle seg «mer norske». Det er tvert imot den norske tradisjonen som er avhengig av ungdom fra alle befolkningsgrupper for å overleve. Gjør den det, vil den kunne gi samvær, tilhørighet og meningsfulle fornøyer som mange unge savner i dag.

Topp eller bredde? – Ja takk, begge deler!

Barnelaget mener folkemusikken og folkedansen ikke først og fremst finner sin styrke gjennom å ta opp i seg eller smelte sammen med andre sjangre og populærkulturelle uttrykk. Det kan være fristende å øke nedslagsfeltet ved å smøre det norske folkemusikk- og -danseuttrykket tynnere utover, enten det er for å strekke seg etter høykulturell aksept eller folkelig popularitet. Men vi trenger ikke gjøre oss til – vi er sterkest ved å stå fram som det vi er. Samtidig hører også Barnelaget med blant de som ønsker kunstnerisk fornying og oppmyking av grensene mot annen musikk og dans. Men vi har tro på at dette kommer best av seg sjøl gjennom at arven får vokse seg sterk på egne premisser. Den sceniske folkemusikken og -dansen skal fremme og understøtte den levende folketradisjonen, og hente næring fra den, men må aldri komme i stedet eller i veien for

den levde kulturen. Vi må få fram kvalitetene og egenverdiene i det vi har, og vokte oss for appropriasjon som gjør folkemusikk og folkedans til mer eller mindre finkulturell pynt, eller uttrykk for en eksklusiv, erverva smak.

Strategien skal skape oppmerksomhet og gi bud om nytenkning. Kjernen i den norske folkemusikk- og folkedansaktiviteten handler om mer enn bevaring, formidling og utvikling av kulturuttrykk. Strategien skal meisle ut en politikk som AKTIVERER KULTUREN og AKTIVISERER FOLKET. Folkemusikken og folkedansen må derfor ikke bare bli løfta fram i kulturpolitikken, men også tas inn i som et godt synlig element i folkehelsestrategien, og i utdannings- og kunnskapspolitikken. Vi kommer tilbake til dette mot slutten av innspillet.

Utgangspunktet er at folkemusikk og folkedans er uatskillelige deler av én og samme aktivitet. Som levende brukskultur kan ikke den ene eksistere uten den andre. For Barnelaget er folkemusikken og folkedansen først og fremst tradisjon som blir levd ut av aktive kroppar og glade sinn, her og nå. Vi mener at det mest prekære er å sikre at denne arven forblir en levende del av det norske kulturmangfoldet, også i byene – og kanskje særlig der. Skrekkvisjonen er folkemusikk og folkedans som bare blir formidla til et passivt konsumerende og applauderende publikum. Skjer dét, er tradisjonen dødsdømt som folkekultur. Den kan kanskje oppfylle en nostalgisk lengsel, men affeksjonsverdien vil ikke bringe den tilbake. Vi mener at det i dag er en overhengende fare for at våre gode og velfungerende tradisjoner blir redusert til folkeminner, framført av spesialister og henvist til stillesittende konserter, profesjonelle sceneframsyninger og vakre tablåer på museene.

Uten leikbasert, sosial overføring i breie samfunnslag, vil folkemusikk og folkedans forbli elitekultur med høy terskel og smalt gjennomslag. Men samtidig som vi skal fremme folkemusikk og folkedans som folkelig egenaktivitet, må vi også heie fram sceniske nyskapingar, nye instrumentbesetningar, folkemusikalske og dramatiserte danseforestillinger (ikke minst for barn), produksjons- og framføringsprosjektar med og av ungdom, samspill og samdans med folkemusikk fra andre land og verdensdelar osv. Det norske utelukker ikke det flerkulturelle, og vår folketradisjon er en sterk kilde til å utvikle nye uttrykk. Vi må slippe til kreative og nyskapende kunstnere som jobber ut fra, men også ut over, det norske tradisjonelle uttrykket. Og like mye trenger vi høyspesialiserte eliteutøvere til å reindyrke den historiske framføringspraksisen. De største artistene mestrar begge delar.

Barn og ungdom trenger forbilder. Noen av de unge vil etter hvert gjøre folkemusikken og folkedansen til leveveit. Men hvis vi ønsker oss mange og solide utøvere, må vi ha enda flere som nytter det utøverne serverer til reine samværsformål. For å få fram og brødføre de profesjonelle toppene, må vi også ha en stor amatørbasert breddeaktivitet. Og motsatt: Vi på grasrota trenger mange dyktige og engasjerte folkemusikarar og -danseledarar for at aktiviteten vi tilbyr skal være attraktiv og lystbetont for oss og for våre barn.

Barna er rekruttene

Både store og små har til alle tider likt å ha det trivelig sammen gjennom å underholde seg sjøl og hverandre. Folkemusikken og folkedansen er en sosial aktivitet som er utvikla over hundrevis av år med akkurat dette for øye. Den passer til alle livsfaser, og er en berikende aktivitet til hverdag og fest, som ulike aldersgrupper har brukt på hvert sitt vis. Dansen representerer naturlige ritualer, og gir samtidig både frihet og trygghet i samværet med andre.

Det beste utbyttet har vi når folkemusikken og folkedansen kommer inn fra barnsbein av. I Barnelaget i Oslo er det rike kulturopplevelser, sunn fysisk aktivitet, positiv mestringsglede, og ikke minst god sosial tilhørighet – uten konkurranse, prestasjonspress eller utstyrsjag. (Det er ingen bunadsplikt i Barnelaget!) Vi ser hvordan leik og moro gjør at barna kjapt tilegner seg avanserte ferdigheter, både individuelt og som flokk. Terskelen er lav og kvaliteten er høy – alle kommer i gang ved å herme etter sidemannen, samtidig som det de gjør bærer i seg det beste og mest tidløse av vår kulturarv. I Barnelaget ser vi hver eneste uke, år ut og år inn, hvordan tradisjonsaktivitetene er de mest effektive til å stimulere det leikende og selskapelige mennesket. Dette er totalkunst for kropp, sjel og samfunn.

Vi mener folkemusikk- og folkedansstrategien må sette høye mål. Staten bør, sammen med kommunal, frivillig og privat sektor, virke til at folkemusikk og folkedans blir en folkebevegelse i Norge på linje med f.eks. kor og korps. Tross alle de funksjonelle kvalitetene, er folkemusikk og folkedans marginal som fritidssysselet for barn og voksne i dag, så målet synes kanskje utopisk. Det er vanskelig å markedsføre seg ved siden av annen

fritidsaktivitet som er mer pengesterk, bedre organisert, mer moteriktig og har større kommersielt potensiale. Vi mener likevel Norge har de beste forutsetningene for å gjøre folkemusikken og folkedansen til et nasjonalt felleseie for alle befolkningsgrupper. Barnelaget har tro på at vi kan greie det i fellesskap, hvis bare alle gode krefter blir forent og organisert på rett måte.

For at vi skal få til dette, må det bli bygd ut et rikt folkemusikk- og -dansetilbud til alle barn her i landet. Vi er overbevist om at det må bli satsa systematisk og på brei front i barnehage og skole hvis vi skal få barna med. Dette er eneste effektive måten vi kan sikre langsiktig rekruttering på.

Ut fra egne erfaringer ser Barnelaget hvor viktig det er å komme tidlig i gang, og starte med de aller minste. Dansevegringa som har breidd seg i voksenbefolkninga, rammer dessverre også barn i barneskolealder. Danse- og berøringsangst melder seg tidlig, særlig hos gutta. De barna som er kommet inn i folkedansen fra de var små, utvikler ikke de samme hemningene, og tar med seg både dansegleden og den personlige tryggheten inn i tenåra og voksenlivet.

Vi mener det er nødvendig å legge systematisk til rette for folkedans med levende musikk på de stedene barna befinner seg på dagtid. Danseledere og folkemusikere har både pedagogiske ferdigheter og repertoar som egner seg for nybegynnere i alle aldre, og vil fint kunne organisere aktiviteter som er tilpassa barnehage-, skole- og SFO-hverdagen. Vårt syn er at det er mye å hente ved bruk av institusjonelle ressurser som allerede ligger i barnehagene, skolen, skolefritidsordninga, kulturskolen og fritidsklubbene. Med gode statlige føringer og insentiver, har vi erfart at folkemusikken og folkedansen blir møtt med velvilje og entusiasme ute i de kommunale tjenestene. De frivillige laga kan ikke drive fram dette på egen hånd, men vil, med bedre tilrettelegging og organisering enn i dag, kunne bli aktive støttespillere for en slik satsing.

I samband med et større folkemusikk- og -danseprosjekt, Småleik 2019, har Barnelaget arrangert AKS-folkedans sammen med Ammerud skole i Groruddalen, jf. vedlagte nyhetsartikkel. (AKS er skolefritidsordninga i Oslo). Det var ikke vanskelig å skaffe finansiering, og tilbudet fenga umiddelbart, helt uavhengig av elevenes familiebakgrunn. Vi fikk til en stor dansegruppe, som blei et etterspurt innslag på skolens arrangementer det skoleåret prosjektet varte. Skolen sitt strykeorkester stilte som spellemannslag når AKS-danserne hadde framsyning. Hundrevis av voksne og barn som aldri hadde vært med på folkedans før, danna ei buktende festkledd danserekke i solskinnet på skolens 17. maifeiring. Skolen, barna og foreldre ønska seg en videreføring av dette tilbudet, men det lot seg ikke gjøre. De færreste folkedansere er profesjonelle utøvere, og de som er aktuelle som ledere, har jobb eller studier som gjør at de bare kan påta seg instruktøroppdrag på kveldstid. Og musikerne er såpass avhengig av oppdrag land og strand rundt, at de fleste ikke har råd til å binde seg til faste timer hver uke på ett sted over en lengre periode. Tilgang på kvalifisert personell, ikke økonomien, viste seg å bli hinderet.

Enten barna har minoritetsbakgrunn eller ikke, er det en utfordring å få dem med på aktivitet som drives utafor lokalmiljøet. Foreldre som ikke har noe forhold til tradisjonene, vil naturlig nok ikke ta med barna til et danselag nede i bykjernen på fritida. Men flere lokale initiativ har vist at barn som får mulighet gjennom barnehage, skole og SFO, spontant blir med i leiken og plukker opp tradisjonene fra første steg. Folkedansen har universell appell, og gode danseledere og musikere med tradisjonsinstrumenter veit hvordan de skal trollbinde og fryde barna. Gode tilbud i barnehage og småskole, og etter hvert på høyere skoletrinn, vil styrke grunnlaget for frivillige folkemusikk- og danseaktiviteter på fritida i lokalmiljøa også i byene.

Vi vil trekke fram at skoleorkestre også er egna til å introdusere spillende barn for folkemusikk, noe enkelte av orkestra allerede gjør. Jf. eksempelet over, har Ammerud god erfaring med AKS-tilbud om klassisk strykeopp-læring, og også her har finansiering gått greit. Barn langt ned i grunnskolen kan med andre ord godt drive med folkedans og folkemusikk side om side, så fram det kan skaffes fagfolk til å lede aktiviteten.

De unge er bindeleddet

For den levende folkemusikken og dansen, som for annen folketradisjon, er barna det mest kritiske leddet i generasjonsskjeden. Folkemusikk og folkedans representerer et urspråk, og på samme måte som med de verbale språka, må mennesker lære seg grunnrytmen, grammatikken og nyansene fra de er små. Bare da blir det internalisert og til en del av den personlige identiteten. En kjent pedagog skal ha sagt at hvert enkelt barn

bærer hele menneskehetens utvikling på sine skuldre. Hvis vi tar bort alle ferdighetene hver og en av oss har tilegna oss som barn, står menneskene tilbake uten sivilisasjon.

Bevaring i form av innsamling, konservering, arkivering og restaurering er påkrevd for at vi skal ha sikkerhetskopier i bakhånd når kulturskatter står i fare for å gå tapt. Men kultur betyr dyrking, og det egentlige bevaringsmediet er menneskene sjøl. Det er bare barna og ungdommene som kan sørge for at tradisjonene forblir levende – og formeringsdyktige. Den mest effektive bevaringa av innholdet i folkemusikken og folkedansen, er å sørge for at hver oppvoksende generasjon har den med seg, og kan overføre den til direkte til neste slektsledd. De grunnleggende ferdighetene kommer fra det å være sammen med og herme etter personlige forbilder, ikke gjennom formalisert skoling eller studier av artefakter.

Barnelaget har vært aktivt med i prosjekt som viser at lokale barnspelemannslag og folkedansgrupper er velegna til å levendegjøre og vise fram historisk materiale. Dette er særlig påkrevd i sentrale strøk, som har hatt rike folketradisjoner fram til godt inne på nittenhundretallet, men der disse i enda større grad enn i mange distrikt er blitt fortrent av amerikanskbasert populærkultur. Reaktivering av lokal arv er avhengig av nært og aktivt samarbeid mellom folkedans- og folkemusikkarkiva, kulturminneforskere og de lokale musikk- og danselaga.

Barnelaget mener derfor at barne- og ungdomsarbeidet må være en av bærebjelkene i folkemusikk- og folkedansstrategien. Vårt felt må få en sentral plass i barnekulturmeldinga som er varsla lagt fram neste år.

Barnelaget sitt problem

Barnelaget i Oslo er antakelig landets største og eldste folkedans-lokallag spesielt for barn. Men paradoksalt nok er vi likevel ikke større enn et middelstort aldersbestemt barnehåndballag hvor som helst i byen. Og vi er definitivt mindre enn de fleste av Oslos 25 skolekorps. Så sjøl om vi som barnedanselag betrakta er store, er vi usynlige sammenlikna med andre organiserte fritidsaktiviteter.

Når folkedanserne og folkemusikerne samler seg på stevner, kurs og kappleiker, kan entusiasmen og samholdet kanskje skape inntrykk av at rørsla man er med i, er både vital og framstormende. Folkemusikken og folkedansen er godt grunnfesta i mange lokalmiljø i distrikta, noe som kan gi de som er innafor en opplevelse av at oppslutninga er større på landsbasis enn den i virkeligheta er.

Men realiteten er at både folkemusikk og folkedans på barne- og ungdomsnivå samla sett er på vei ned mot eksistensminimum. Ildsjeler sliter for å opprettholde rekrutteringa. Sjøl om det stadig vekk blaffer opp her og der, er det en overhengende fare for at engasjementet og aktiviteten brenner ut mange steder. Det kan derfor tenkes at det er flere enn Barnelaget som ser strategiarbeidet til Kulturdepartementet som en potensiell redningsplanke for feltet.

Barnelaget er i en luksusposisjon ved at vi er sikra forutsigbar økonomi og langsiktige lokaler. Men dugnadsressursene er begrensa, og tillitsvalgte har nok med daglig drift, ispedd ett og annet samarbeidsprosjekt. De fleste barna driver også med andre fritidsaktiviteter, så foreldra har liten mulighet til utadretta virksomhet og markedsføring. Utstrakt eksternt samarbeid f.eks. med barnehager, skoler og bydeler er ikke realistisk under rådende forhold. Informasjon og samfunnskontakt må vike for jobben med å opprettholde eget tilbud.

Men barna elsker Barnelaget, og grunnen er åpenbar: det er sosialt, og det er gøy. Samværet og moroa i den ukentlige dansen gjør at de har lyst til å fortsette år etter år. Utfordringene melder seg i ungdomstida, og det skyldes mer mangelen på alderstilpassa tilbud enn konkurrerende interesser. Bondeungdomslaget i Oslo (BUL) er søsterlag til Barnelaget, og Leikarringen i BUL Oslo tilbyr folkedans for voksne. Sjøl om Leikarringen har en ungdommelig profil og ønsker tenåringene velkomne, blir samholdet og tryggheten der ikke like bra som ungdommene er vant med fra Barnelaget. Vi har derfor ennå ikke greid å bygge ei solid bru mellom barne- og voksendansen, et problem som sikkert er velkjent også på andre kanter av landet.

Barnelaget samarbeider med Unge folkemusikere i Oslo (UFO) om samlinger og fellesframsyninger. UFO er tallmessig på størrelse med oss, og har de samme utfordringene. Begge laga har ønske om å få til mer av at barn spiller for barn som danser. Et grunnleggende problem er at UFO og Barnelaget hører til hvert sitt

nasjonale forbund, vi til NU og de til Folkorg. Felles aktivitet krever mye initiativ og organisering fra begge kanter. Uansett gode intensjoner, gjør ulik finansiering, organisering og lokalisering at det per i dag er vanskelig å få bygd opp et felles sosialt miljø for folkemusikk og folkedans for barn i Oslo.

Erfaringa fra Småleik

Barnelaget var pådriver og koordinator for samarbeidsprosjektet Småleik 2019, som blei gjennomført med bl.a. Leikarringen i BUL, Noregs Ungdomslag, Norsk Folkemuseum, Akershus Musikkråd og profesjonelle krefter på artist- og ledersida. Slike fellestiltak krever store løft av prosjektdeltakerne. Med det mylderet av aktører vi har innafor folkemusikken og folkedansen, blir kommunikasjon og organisering uforholdsmessig tidkrevende, sjøl om velviljen er stor på alle kanter. Småleik lærte oss også hvor lett, men samtidig arbeidsomt, det er å få finansiert større folkemusikk- og -dansetiltak for barn.

Småleik utvikla seg etter hvert til et ambisiøst nasjonalt prosjekt. Gjennom ei rekke ulike aktiviteter i løpet av et år, og med en storstilt sommerleir som høydepunkt, fikk vi vist hva de frivillige laga og kulturvirksomhetene kunne få til gjennom felles løft. Småleik samla juniorspellemannslag og folkedanslag på tvers av de nasjonale forbunda. Prosjektet fikk med seg nye grupper barn som ikke hadde dansa til folkemusikk eller spilt til folke-dans før. Det kom barn fra kulturskoler og strykeorkestre, barn med minoritetsbakgrunn, og andre som fra før ikke hadde vært med i de etablerte folkemusikk- og folkedansmiljøa. Det var et mål for prosjektet å føre lokal kulturarv videre ved å la barn og ungdom løfte fram og blåse liv i brutte musikk- og dansetradisjoner fra egen region. Ved hjelp av gode fagfolk fikk prosjektet brukt historisk materiale fra Akershus og Oslo, og gjort dette tilgjengelig på ny gjennom musikk- og dansevideoer med barn fra Oslo-området.

Prosjektet viste både det store potensialet som ligger i folkemusikk og folkedans for barn og ungdom, og de grunnleggende utfordringene vi har på feltet. Vår hovederfaring var at samordning nedafor er en tung øvelse. Små frivillige lag og ildsjeler er ikke på egen hånd i stand til å organisere breie fellesløsninger på en måte som står seg over tid. Foreldre med skolebarn er de siste som har tid og overskudd til å drive langsiktig prosjekt- og utviklingsarbeid. Vi stiller villig opp og tar kraftige tak når det er dugnad, men helst når vi er trygge på at jobben er avgrensa og praktisk. Det må derfor spleises på ressurser som fristiller folk til å holde tak i det organisatoriske. I Småleik var vi heldige som fikk hyra inn profesjonell prosjektleder og produsent. Men for at de frivillige laga skal kunne forholde seg til utøver- og fagmiljøa over tid, må det legges til rette for fastere samarbeids- og finansieringsformer enn hva vi har i dag.

Det sto verken på midler eller arbeidsinnsats i Småleik-prosjektet, og velvilligheten viste seg å være stor hos tilskuddsforvalterne og gavegiverne. Men sjøl om ressurstildelinga var generøs og oppslutninga stor, måtte vi bruke årsverk på å sette oss inn i store og små tilskuddsordninger, skaffe støtte, organisere og administrere de ulike aktørene i prosjektet og rapportere tilbake til de mange finansieringskildene. Samla tilskudd til for- og hovedprosjekt kom fra 10 ulike ordninger. Vi søkte på til sammen 15 ordninger, og vurderte å melde oss på ytterligere 14 (hvilket vi, takket være den gode responsen fra gavegiverne, heldigvis slapp). Denne typen utfordringer er godt dokumentert av KUD i Meld. St. 10 (2018–2019) om den statlige frivillighetspolitikken. Barnelaget håper den kommende folkemusikk- og folkedansstrategien følger opp forenklingsreformen i frivillighetsmeldinga, og da særlig med tanke på tilrettelegging av folkemusikk og folkedans for barn.

Et spesielt og for oss overraskende forhold, dukka opp i overgangen fra 2018 til 2019. Landsdekkende barne- og ungdomsorganisasjoner kan få støtte gjennom tilskuddsordninga LNU Kultur, og dette utgjorde hovedfinansieringa av Småleik-forprosjektet. For Småleik sin del var det Noregs Ungdomslag som var kanalen, siden UFO sitt forbund Folkorg er ikke er noen ungdomsorganisasjon. Småleik-forprosjektet i 2018 inkluderte en god del produksjon, og vi søkte maksimumsbeløpet hos LNU Kultur i den aktuelle runden. Vi fikk full støtte, for-prosjektet blei gjennomført, og det blei laga en gjennomarbeida hovedprosjektplan. Men når vi så søkte prosjektmidler i neste runde, var det bråstopp. Barne- og ungdomstinget hadde skjerpa inn vilkåra for LNU Kultur f.o.m. 2019. Søkere måtte oppfylle LNU-alderskravet om at mer enn halvparten av medlemmene i hovedorganisasjonen måtte være under 30 år. Det er lenge sida NU oppfylte dét kriteriet, og organisasjonen har derfor bare observatørstatus på Barne- og ungdomstinget. (Folkorg er ikke med der i det hele tatt.)

Med de rekrutteringsutfordringene vi har nevnt tidligere, er det utenkelig at det lille antallet reine barne- og ungdomslag som finnes innafor folkedans og folkemusikk i Norge skal kunne mobilisere til en ny og uavhengig landsdekkende organisasjon, med egen demokratisk valgt sentral ledelse og sjølstendig økonomi jf. kravet i LNU-vedtektene. Noregs Ungdomslag utreder muligheten for å slå seg sammen med det tallmessig større og aldersmessig yngre amatørteaterforbundet Frilynt Norge, og vil, dersom dette realiseres, tre inn i et fullverdig LNU-medlemskap. Folkorg kommer ikke til være med i en slik fusjon, og den organisatoriske avstanden mellom folkemusikk og folkedans blir dermed enda større enn der er i dag. Flere danselag, herunder Barnelaget, har vanskelig for å se at folkemusikk- og folkedansfeltet vil være tjent med ei slik utvikling.

Uoversiktlig finansiering

Vi foreslår at departementet går gjennom tilskuddsordningene for musikk, dans, barne- og ungdomskultur mv. med tanke på samling og øremerking av statlige midler til folkemusikk og folkedans, særlig for barn. Folkedansen faller mellom to stoler. På den ene sida er tilskudd til danseprosjekt mest retta inn mot profesjonell sceneproduksjon. På den andre sida blir ikke folkedans fanga opp av ordninger for amatør-virksomhet som korps, kor, orkester og teater. Folkedansens styrke som levende kultur, er at deltakerne er publikum og utøvere på én gang. Svakheten er at aktiviteten ikke primært drives for å underholde eksterne tilskuere, og at artist- og arrangementskrava som ligger i mange av tilskuddsformåla dermed stenger folkedansen ute.

Barnelaget ønsker derfor at ordninger som omfatter folkemusikklivet skal bli utvida til også å dekke organisert folkedansaktivitet der folkemusikere spiller til dans, enten det er øvinger, stevner eller andre samlinger, og at slik støtte kan gå til danselaga som gir betalte spilleoppdrag til musikerne.

Samtidig bør departementet vurdere om statlige tilskudd som går til folkedans og folkemusikk, skal trekkes ut av mer generelle ordninger og kanaliseres gjennom én nasjonal organisasjon, enten ved delegering av tilskuddsforvaltninga, eller ved at organisasjonen og ev. dens regionale ledd står som søker på vegne av et samla felt. En slik organisasjon vil samtidig kunne fungere som profesjonell koordinator for de lokale barne- og ungdomslaga innafor både dans og musikk, og være kontaktledd mot de store private gavegiverne, og ev. også ovafor kommunene. For Barnelaget er det underordna om denne organisasjonen skal være en av dagens tilskuddsforvaltere (Rff-senteret, Folkorg, LNU) eller et annet organ, bare det blir samla.

Uansett bør det gis unntak fra alderskrav for NU og Folkorg når det blir søkt støtte til folkemusikk- og -danse-tiltak for barn og ungdom gjennom LNU Kultur, dersom tiltaket er i regi av ett eller flere medlemslag der flertallet av medlemmene lokalt er under 30 år.

Det bør i denne sammenhengen også vurderes hvordan offentlige tilskudd på en effektiv måte skal kunne understøtte eller forsterke bidrag til folkemusikk og folkedans fra private gavestiftelser og sponsorer i næringslivet, jf. avsnitt 6.10.3 i frivillighetsmeldinga om samarbeid med næringslivet og stiftelser.

Organisasjonsjungel

Folkemusikken og folkedansen er, som vi har beskrevet, fragmentert både organisatorisk og økonomisk. Utfordringene er nasjonale, men tradisjonene er lokale. Der ildsjeler har forsøkt å samle, har foreningslivet opp gjennom tidene splitta. Ulike politiske hensyn, det være seg målsak, avholdssak eller tradisjonsvern, har ført til avskallinger og etablering av konkurrerende miljøer. Sjøl om samarbeidsforholda i dag er gode, er strukturene innfløkte. Mange ønsker et aktivt, organisatorisk samarbeid på grasrota. Barnelaget sin erfaring er som sagt at dette krever unødig stor administrativ innsats.

Tradisjonelt har de to nasjonale forbunda delt landet mellom seg: Folkorg tar seg av folkemusikken og NU folkedansen. Noen vil kanskje bestride dette, og peke på én av dem som den naturlige overbygninga for folkemusikken og folkedansen. Lokallagsprofilen i de to forbunda viser imidlertid at todelinga er reell.

Noregs Ungdomslag har som formål å «gjennom folkelege kulturaktivitetar skape engasjement og levande lokalmiljø». Folkedans, amatørteater og bunadsarbeid er satsingsfelt fra sentralt hold i organisasjonen. De fleste av NU-lokallaga er ungdomslag, leikarringer eller danselag, noen også idrettslag og teaterlag.

NU organiserer ingen spellemannslag eller spell- og dansarlag. NU sine medlemslag dekker folkelige amatør-aktiviteter som ikke forutsetter profesjonell eller institusjonsbasert undervisning, slik utøving av folkemusikk langt på vei krever i dag. På mange måter står NU for en lavterskel-ideologi som representerer noe av kjerneverdien i folkekulturen. En god del av NU-laga driver likevel profesjonell virksomhet, men da innafor forretningsmessig eiendomsdrift. Flere av dem skaffa seg tidlig såkalte ungdomshus, og i byene blei det etterhvert etablert bondeheimer, kaffistover og husflidutsalg. Flere lag driver i dag kommersiell virksomhet i tillegg til lagsaktivitetene. Enkelte er reindyrka huslag, og har ingen aktivitet ut over drift og utleie av lokalkulturhus. Eiendomsdriften gir økonomisk trygghet og gode lokaler for folkedansaktivitet, men binder samtidig mange av danselaga til NU-systemet. Enkelte danselag har imidlertid dobbeltmedlemskap i NU og Folkorg. Barnelaget i Oslo har ikke tatt seg råd til dette, bl.a. for å holde deltakeravgiften nede.

Landslaget for spelemenn var opprinnelig knytta til NU, men trakk seg ut etter hvert som tidene forandra seg og inntekts- og profesjonalitetskrava for spellemennene økte. Laget ga opphav til Organisasjon for folkemusikk og folkedans, Folkorg. I motsetning til NU er Folkorg en reindyrka og komplett folkemusikk- og folkedansorganisasjon, med formål «å arbeide for folkemusikken og folkedansen i Noreg ved å styrkje deira rolle og vilkår i samfunnet, og med det fremje både kulturarv og god folkehelse». Imidlertid er to tredeler av Folkorg sine lokallag reine spellemannslag, en bare en firedel er spell- og danselag, mens under 10 prosent er reine folkedanslag. Svakheten med Folkorg er at organisasjonen har liten medlemsmasse sammenlikna med NU, og at medlemslaga ikke holder egne hus, og dermed i større grad enn mange NU-lag er avhengig av offentlige og private tilskudd, billettinntekter mv. Styrken er at forbundet organiserer den profesjonelle delen av folkemusikken og folkedansen, har høy arrangørkompetanse, og er delegert myndighet som tilskuddsforvalter. Folkorg står bl.a. for Landskappleiken, Landsfestivalen, Folkelarm og Introfolk, og områdelaga arrangerer kappleiker og kurs på lokalplanet. Siden NU ikke har tilsvarende aktivitet, er disse arrangementa viktige arenaer også for de NU-tilknyttta danselaga.

Både NU og Folkorg driver nordisk og internasjonalt samarbeid, og vi mener også dette kunne vært samordna i større grad enn i dag. Barnelaget deltar sjøl på nordiske stevner, og vi ønsker og få med oss UFO og andre barnespellemannslag slik at vi kan stille opp i samla flokk for den norske folkemusikken og folkedansen. Vi trenger derfor ei fast støtteordning til spell- og danselag som vil delta i stevner og i opptre utlandet, og omvendt: å få arrangert internasjonale stevner her i landet. Norge burde bli et foregangsland for tradisjonell folkemusikk og folkedans internasjonalt, men da må danse- og musikk-kreftene jobbe sammen – og reise i lag.

Det finnes ellers ei rekke frittstående spell- og danselag utenom de to forbunda. Enkelte lag er organisert i By- og bygdelagsforbundet, og det drives òg folkedans- og musikkaktivitet Norges Bygdeungdomslag. Vi vil dessuten nevne at folkemusikk også står på repertoaret hos amatørorkestre som er organisert i De unges orkesterforbund, UNOF, og at museene tradisjonelt har hatt folkedansgrupper som del av sin virksomhet. Norsk Folkemuseums Dansegruppe har stor aktivitet året gjennom, med mange barne- og ungdomsgrupper, og er på størrelse med de aller største folkedanslaga.

Folkemusikk- og -dansefeltet er et organisatorisk villnis, med ulike kryssende formål. Noen vil kanskje argumentere for at dette gir et sunt mangfold. Barnelaget ser oppsplittinga mer som en historisk overlevning fra tider med andre samfunns- og kulturkamper enn de vi har i dag. Sjøl om Folkorg og NU har et formalisert samarbeid på folkedansområdet, mener vi hovedorganiseringa fundamentalt sett er urasjonell når vi ser folkemusikk- og folkedansfeltet under ett.

Ei samla folkemusikk- og danselederutdanning

Satsing på fagutdanning innen folkemusikk og folkedans vil gi økt kompetanse og kvalitetsheving hos utøverne som skal fylle tilbudet til barn og ungdom med kunstnerisk og pedagogisk innhold. Høy kvalitet er en grunnleggende forutsetning for å sikre rekrutteringa.

Barnelaget ønsker at folkemusikk og folkedans skal bli vevd tettere sammen også innafor utdanning og profesjonsutøving. Ikke minst hadde det vært en styrke om danseledere får et utdanningsløp og yrkesstatus på linje med musikerne. Det er flere sentre for folkemusikk på videregående, høgskole- og universitetsnivå. Noen steder er folkedans knytta til folkemusikk-studieretninga, og dette bør etter hvert gjelde over alt.

Vi ønsker oss en komplett og brei folkedanspedagogisk utdanning på bachelornivå. I tillegg til teknikk og tradisjonskunnskap må utdanninga legge vekt på leikeferdigheter og formidlingsevne. Vi trenger danseledere som er utadvendte og møter barna med smittende humør, energi og entusiasme. Det er barnas mestringsglede, ikke de tekniske prestasjonene, som skal være det pedagogiske målet, og vi må ha ledere som framstår som inspiratorer og rollemodeller.

Utdanna danseledere og folkemusikere vil kunne drive folkemusikk- og -danseopplæring av lærere og førskolelærere, slik at disse blir i stand til å ta folkedans, folkesang og sangleiker inn i barnas hverdag. Som vi skreiv tidligere, er det en utfordring å skulle skaffe kvalifiserte personer til barnehage, skole og SFO. Den barne-satsinga som vi mener feltet er helt avhengig av, forutsetter at det blir utdanna et korps av danseledere som, sammen med sine musikerkolleger, kan drive tidsavgrensa prosjekter med barna direkte, og kunne overføre noe av sin kunnskap og ferdighet til personellet som jobber med barna daglig.

Folkedanslagene vil fortsatt for en stor del måtte basere seg på bruk av amatører som danseledere. Men de profesjonelle danserne vil kunne styrke instruktørkurs, ta veiledningsoppdrag og bistå i utvikling av repertoar. Alt i alt vil den lokale aktiviteten bli styrka av at det finnes et profesjonelt sjikt av folkedanspedagoger.

Ei framtidig danselederutdanning må legges til de institusjonene som i dag driver med folkemusikk, slik at det blir bygd opp et nettverk av kompetansesentre for folkemusikk og folkedans over hele landet. Synergien vil være åpenbar. De beste folkemusikerne er gjerne habile dansere, og de beste danserne spiller ofte også folkeinstrument. Samling av utdanningene vil legge til rette for at utøvere og pedagoger blir enda mer allsidige.

Områdegjennomgang og tverrsektoriell satsing

Ut fra forholda vi har omtalt ovafor, foreslår vi at strategien legger opp til en oppfølging i form av en brei gjennomgang av folkemusikk- og folkedansområdet.

I forlenginga av strategien bør det gjøres ei samla kartlegging av bl.a. følgende:

- finansiering: ordninger som nyttes, hvor det er hull, ev. krav som vrir folkemusikken/folkedansen i uønska retning osv.
- det frivillige arbeidet: utfordringer, oppslutning, alderssammensetning, geografisk fordeling osv.
- folkemusikk- og -danseopplæringa: geografisk spredning, rekruttering, målsettinger ved de enkelte institusjonene mv.
- dagens forvaltning av tradisjonsressursene: organisering, bemanning, økonomi mv.
- faste arrangement og stevner: finansiering, organisering, formål, nedslagsfelt, målgrupper osv.

De ulike punkta vil måtte settes i historisk perspektiv. Tilstanden for feltet bør belyses både gjennom dokumentgjennomgang og intervjuer av grupper av fagfolk, tillitsvalgte og menige medlemmer. En slik undersøkelse vil gi kunnskapsgrunnlag for veivalga videre.

Områdegjennomgangen bør gis ut av departementet som direkte forlengelse av strategien, og summeres opp i Prop. 1 S, del III. Dette bør følges opp av årvisse, kortere tilstandsrapporter, også i del III, inkludert sammenstilling av de statlige bevilgningene til feltet og ev. hvilken innsats som gjøres på andre departementsområder.

En nasjonal satsing må involvere mer enn bare kultursektoren. Vi har alt pekt på utdanningssystemet, der folkemusikk og folkedans må inn, dels innafor timetallet som kreves satt av til fysisk aktivitet. Det siste inngår i folkehelsestrategien, mens fagutdanninga og forskninga hører til kunnskapssektoren. Vi har også nevnt behovet for mer systematisk internasjonalt arbeid, inkl. reisestøtte, og ønsker at utenriktjenesten blir trukket inn i dette arbeidet.

Departementa har gjerne nok med sine egne politikkområder og målsettinger, og kan være motvillige til tverrdepartementale krav om systematiske innspill og rapporteringer. Men hvis folkemusikk- og folkedansstrategien skal være regjeringas og ikke bare kulturministerens strategi, må andre statsråder ha medansvar. En statlig folkemusikk- og folkedanspolitikk må være forankra både i KUD, KD, HOD, BFD, KMD, UD og SMK.

En nasjonal folkemusikk- og -dansepolitikk må omtale alle forvaltningsnivå, og involvere både stat, fylker og kommuner. De fleste offentlige tiltaka som legger til rette for folkemusikk og folkedans, vil være i regi av kommunene. Det må tas sikte på at alle større kommuner ansetter folkemusikk- og -danserådgivere, som kan gi faglig bistand og formidle kontakt mellom barnehage, skole, kompetanseinstitusjoner, utøvere, arrangører, frivillige lag og lokalpresse. Staten bør initiere dette med øremerka medfinansiering over f.eks. en tiårsperiode.

Vi har brukt mye plass i dette innspillet på å omtale frivillig sektor. Både denne, de akademiske institusjonene og gavestiftelsene må trekkes inn i en brei allianse for folkemusikken og folkedansen i Norge.

Barnelaget ser det som naturlig at Norsk senter for folkemusikk og folkedans ut fra sitt formål står for den sentrale samordninga av det nasjonale folkemusikk- og -dansearbeidet i åra som kommer, og at senteret gis ressurser til oppfølging og rullering av strategien. Vi mener det hadde vært en styrke om senteret blei oppgradert til forvaltningsorgan, med de økonomi- og regelverksfullmakter det medfører.

Strategiske mål

Vi mener strategien må inneholde et første forslag til mål for en nasjonal folkemusikk- og folkedanspolitikk. Den bør toppes med en visjon som sikter høyt, f.eks. «Folkemusikk og folkedans skal være en landsdekkende sosial og kulturell bevegelse som alle kan ta del i», el.l.

De strategiske måla skal være både ambisiøse og langsiktige, men de må være operative ved at de beskriver en ønsket konkret situasjon eller tilstand (i presens form), f.eks. slik:

- Alle nasjonale høytider og markeringer blir offisielt feira med massemønstring av folkemusikk og folkedans.
- Alle barn har et folkemusikk- og -dansenstilbud fra barnehage til videregående skole.
- Folkemusikk og folkedans blir drevet aktivt i alle lokalmiljø over hele landet, inkludert i bydelene i de større byene.
- Folkemusikk og folkedans har jamn fordelt oppslutning i befolkninga, uavhengig av økonomi og kultur-bakgrunn.
- Høyere utdanning i danseledelse er etablert ved utdanningsinstitusjonene for folkemusikk.
- Alle kommuner over 20 000 innbyggere har en folkemusikk- og -danserådgiver, mindre kommuner gjennom interkommunalt samarbeid.
- Danselag og spellemannslag rundt om i landet er fusjonert til lokallag for folkemusikk og folkedans («folkelag»).
- Folkelaga er organisert i et felles nasjonalt forbund («Norske folkelag»).

Barnelaget i Oslo takker for muligheten for å komme med innspill til strategien, og håper noen av dem kan komme til nytte i departementets videre arbeid.

Vennlig hilsen,

Michael Brenna
styreleder
Barnelaget i Oslo

VEDLEGG: Moro med folkedans, Akers Avis Groruddalen, 9. januar 2019

Moro med folkedans

Rett før jul avsluttet 35 elever et folkedanskurs i regi av AKS på Ammerud skole. Nå satser de videre mot et stort stevne på Apaløkka skole til sommeren.

ROLF E. WULFF

Folkedansen er et aktivitetstilbud på AKS, men har vært åpen for alle elever på tredje og fjerde klassetrinn.

– Det er første gangen vi arrangerer dette kurset, men det blir ikke det siste. Det har virkelig slått an, smiler Michael Brenna som først og fremst har stått bak initiativet til folkedanskurset.

Topp instruktører

Når man først har satset på å lære elevene folkedans har man gjort det med stil. Takket være iherdig jobbing med å få økonomisk støtte på plass, har man skaffet til veie topp instruktører - og en av landets beste hardingfelespillere.

– Dette er skikkelig moro. Det er viktig å få barn og ungdom interessert. Dessuten er det flott at dette skjer nesten på egen hjemmebane, smiler Jon Brodal.

Han er helt i norgestoppen når det gjelder hardingfele, oppvokst på Ellingsrud og med bakgrunn fra Bakås skole.

Mens Jon instruerer, er Simon Løvald hovedinstruktør. Han er en av landets beste hallingdansere og har blant annet gått til topps i landskappleiken.

Skikkelig moro

– Dette er et lavterskeltilbud, men samtidig ville vi sørge for at det blir topp kvalitet på kurset og at ungene får den aller beste opplæringen. Det er det i hvert fall ingen tvil om at de får. Og det fineste er at de klarer å engasjere samtlige av barna på en gang, konstaterer Brenna.

Han synes folkedans hører like mye hjemme i Groruddalen som i Hallingdal!

Tvillingene Irma og Amund Brenna Kvern-dokk (9) synes det er kjempegøy å lære seg folke-dans.

LEKENDE DANS: Leikarring er ganske enkelt lekende dans, og alle som har vært med på folkedanskurset har lært seg mye i løpet av kort tid - ikke minst fordi dette er skikkelig moro.

– Alle som er med synes dette er skikkelig moro. Dessuten har vi lært veldig mye allerede, sier tvillingene.

Etter endt kurs hadde de oppvisning i gymsalen, og da fikk alle foreldre og venner virkelig se at de allerede har lært mye.

– Jeg tror ganske sikkert at alle kommer til å fortsette nå på nyåret og at flere blir med. Dessuten har vi satt oss som mål å være med på «Småleikarstevne» på Apaløkka skole til sommeren. Det er et stevne for barn og ungdom fra 6-18 år i regi av Barnelaget i Oslo, og i samarbeid med Unge Folkemusikere i Oslo, Noregs Ungdomslag og Leikarringen BUL, Oslo, sier Brenna.

DANSENDE TVILLINGER: Irma og Amund Brenna Kvern-dokk (9) kan konstatere at alle som har vært med på folkedanskurset har storkost seg og hatt mye gøy.

GODE INSTRUKTØRER: Simon Løvald (fv) og Sunniva Sofie Christensen er instruktører helt i toppsjiktet. Når så en av landets beste på hardingfele, Jon Brodal, spiller opp, kan det ikke bli bedre.